

Lunastuslausekkeen vaikutus lahjaverotukseen

Korkein hallinto-oikeus: Yhtiöjärjestyksen mukainen osakkeen lunastushinta voi osoittaa osakkeen käyvän arvon lahja- ja perintöverotuksessa.

Korkein hallinto-oikeus on antanut merkittävän vuosikirjapäätöksen (KHO:2018:129), joka muuttaa lahja- ja perintöverotuskäytäntöä tilanteissa, joissa osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä on määritelty osakkeen lunastushinta.

Etenkin perheyhtiöissä, mutta myös muissa yksityishenkilöiden omistamissa yhtiöissä on tavallista, että osakkeiden vapaata luovuttamista rajoitetaan lunastuslausekkeella. Tyypillisesti lunastusoikeus kohdistuu muuten kuin lahjana tai perintönä lähisukulaiselle siirtyvään osakkeeseen ja lunastushinta on tietoisesti määritelty osakkeen markkina-arvoa matalammaksi.

Lunastuslausekkeella varmistetaan yhtiön omistuksen säilyminen saman perheen tai muun omistajapiirin hallussa.

Lahja- ja perintöverotuksessa osakkeen käypänä arvona lähtökohtaisesti pidetään osakkeen todennäköistä luovutushintaa. Kun yhtiöjärjestyksessä on sovittu osakkeen markkina-arvoon verrattuna matalasta lunastushinnasta, lauseke käytännössä johtaa tilanteeseen, jossa osakkeen myyminen sovittua lunastushintaa korkeammalla hinnalla ei ole mahdollista. Näin ollen lunastuslauseke tosiasiaassa osoittaa osakkeen todennäköisen luovutushinnan.

Verohallinto on omassa ohjeistuksessaan kuitenkin katsonut, että ”osakkeen käypänä arvona ei pidetä sellaista lunastushintaa, joka on yhtiöjärjestyksessä, osakassopimuksessa tai muutoin sovittu matalammaksi kuin osakkeen suhteellinen osa yhtiön kokonaisarvosta siinä tarkoituksessa, että esimerkiksi perheyrittelyluonteen säilyttämiseksi tosiasiallisesti estettäisiin vähemmistöosuuden itsenäinen luovutus.” KHO:n tuore ratkaisu muuttaa tätä tulkintaa.

Tapauksen olosuhteista

Tapauksessa yhtiön osakas oli lahjoittanut osakkeita tyttärelleen. Lahjan kohteena olleisiin osakkeisiin kohdistui yhtiöjärjestyksen mukainen lunastusehto, jonka mukaan sekä muilla osakkailla että itse yhtiöllä oli oikeus lunastaa osakkeet, jos ne siirtyisivät muulle kuin toiselle osakkaalle tai osakkaan perilliselle. Lunastushinnaksi yhtiöjärjestyksessä oli määritelty korkeintaan osakkeen matemaattinen arvo. Verohallinto ei kuitenkaan hyväksynyt tätä yhtiöjärjestyksen mukaista hintaa lahjaverotuksen perusteeksi, vaan katsoi konsernitilinpäätöksen mukaisen oman pääoman perusteella osakkeiden käyvän arvon olevan yli kaksi kertaa korkeampi.

Tapauksessa lunastuslauseke oli ollut voimassa jo 1980-luvulta saakka, eikä

yhtiön osakkeella ollut tänä aikana tehty kauppvoja lunastushintaa korkeammalla hinnalla. Yhtiön omistus puolestaan oli voimakkaasti hajautunut. Yhtiöllä oli lähes 100 osakasta ja suurimmankin osakkaan omistusosuus oli alle viisi prosenttia. Lahjoittajan omistusosuus oli hieman yli yksi prosentti ja lahjan kohteena oli noin 0,03 prosenttia yhtiön osakkeista.

Näissä olosuhteissa korkein hallinto-oikeus katsoi, että lahjoituksen osapuolilla ei ollut todellista mahdollisuutta vaikuttaa yhtiöjärjestykseen sisältöön ja uhka lunastusoikeuden käyttämisestä olisi todellinen, jos lahjansaaja yrittäisi luovuttaa saamansa osakkeet lunastushintaa korkeammalla kauppahinnalla.

Näin ollen lunastushinta osoitti osakkeiden todennäköisen luovutushinnan ja samalla käyvän arvon, jonka mukaan lahjaverotus tulee toimittaa.

Ratkaisun vaikutukset ja avoimet kysymykset

KHO:n ratkaisu on merkittävä etenkin yhtiöissä, joiden osakkeiden lahjoitukseen ei voida soveltaa ns. sukupolvenvaihdoshuojennusta. Huojennuksen soveltaminen edellyttää, että lahjan kohteena on vähintään 10 prosenttia yhtiön osakkeista, eikä se siis ole käytettävissä yhtiöissä, joiden omistus

pwc

PricewaterhouseCoopers Oy, Hietasaarenkatu 18, 65100 Vaasa. Puhelin 020 787 7170.

PwC auttaa yrityksiä kasvamaan, toimimaan tehokkaasti ja raportoimaan luotettavasti jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Apunasi on Suomessa yli 1 000 asiantuntijaa ympäri maan. Palveluitamme ovat liikkeenjohdon konsultointi, yritysjärjestelypalvelut, veroneuvonta, lakipalvelut, riskienhallinta sekä tilintarkastus- ja muut varmennuspalvelut. Tarkoituksenamme on rakentaa yhteiskuntaan luottamusta ja ratkaista asiakkaidemme merkittävimpiä ongelmia. Lisää tietoa: www.pwc.fi.

PwC toimii 158 maassa yli 236 000 asiantuntijan voimin. Nimi PwC viittaa PwC-ketjuun ja/tai yhteen tai useampaan sen jäsenyritykseen, joista jokainen on oma itsenäinen yhtiö. Lisää tietoa: www.pwc.com/structure.

© 2018 PricewaterhouseCoopers. Kaikki oikeudet pidätetään.

on hajaantunut tätä pienempiin osuuksiin. Kun huojennusta ei voida soveltaa, lahjavero on myös maksettava kerralla.

KHO:n ratkaisua edeltänyt tulkinta onkin johtanut tilanteeseen, jossa lahjan saajalle on määrätty korkea lahjavero omaisuudesta, jota hän ei käytännössä voi realisoida samasta hinnasta kuin mistä vero on määrätty. Tilanne ei siis ole vastannut myöskään periaatetta, jonka mukaan verotuksen verotuksen tulisi perustua maksukykyyn. KHO:n ratkaisun jälkeen verotuskäytännön ja edellä mainitun Verohallinnon ohjeen on muututtava.

Ratkaisu jättää kuitenkin vielä useita avoimia kysymyksiä. KHO korosti ratkaisunsa perusteluissa sitä, että pienen omistusosuuden johdosta lahjan osapuolilla ei ollut todellista mahdollisuutta vaikuttaa lunastusehdon sisältöön. Ehto oli myös ollut voimassa pitkään ja tosiasiaa estänyt kaupan käynnin yhtiön osakkeella. Ratkaisusta ei kuitenkaan voida päätellä sitä, kuinka hajautunutta omistuksen tulee olla, jotta lopputulos olisi sama.

Toisaalta tapauksen lopputulos olisi voinut olla toinen, jos yhtiöjärjestyksen lunastusehto olisi muotoiltu lähempänä lahjoituksen toteuttamista. Myös lunastushinnan tasolla ja yhtiön osingonjaon määrällä voisi olla vaikutusta lopputulokseen, vaikka näitä seikkoja ei KHO:n ratkaisun perusteluissa suoraan mainitakaan.

Kokonaisuutena KHO:n tuore ratkaisu on merkittävä ja erittäin positiivinen

etenkin hajaomisteisten perheyhtiöiden ja niiden osakkaiden kannalta. Koska jokaisen yhtiön ja lahjoituksen olosuhteet ovat kuitenkin aina yksilölliset, lahjoitukset on edelleen syytä suunnitella huolellisesti.

Matti Kilpeläinen
matti.kilpelainen@pwc.com
020 787 7301

*Kirjoitus on julkaistu aikaisemmin
PwC:n Uutishuoneessa.*

PricewaterhouseCoopers Oy, Hietasaarenkatu 18, 65100 Vaasa. Puhelin 020 787 7170.

PwC auttaa yrityksiä kasvamaan, toimimaan tehokkaasti ja raportoimaan luotettavasti jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Apunasi on Suomessa yli 1 000 asiantuntijaa ympäri maan. Palveluitamme ovat liikkeenjohdon konsultointi, yritysjärjestelypalvelut, veroneuvonta, lakipalvelut, riskienhallinta sekä tilintarkastus- ja muut varmennuspalvelut. Tarkoituksenamme on rakentaa yhteiskuntaan luottamusta ja ratkaista asiakkaidemme merkittävimpiä ongelmia. Lisää tietoa: www.pwc.fi.

PwC toimii 158 maassa yli 236 000 asiantuntijan voimin. Nimi PwC viittaa PwC-keijuun ja/tai yhteen tai useampaan sen jäsenyritykseen, joista jokainen on oma itsenäinen yhtiö. Lisää tietoa: www.pwc.com/structure.

© 2018 PricewaterhouseCoopers. Kaikki oikeudet pidätetään.